

**DRÁMAPEDAGÓGIAI ÖTLETTÁR
a ROMI-SULI olvasókönyveihez**

2. évfolyam

munkapéldány

Készítette:

Romankovics Edit, drámapedagógus

I. A DRAMATIKUS TEVÉKENYSÉGEK TÍPUSAIRÓL

A másodikos olvasókönyv prózai szövegeihez ajánlott dramatikus tevékenységek esetében négy fő típus jelenik meg:

- gyakorlatok,
- dramatikus játék,
- színház (dramatizálás)
- komplex tanítási dráma.

Gavin Bolton, neves angol drámapedagógus e négy fő csoportba sorolja a dramatikus tevékenységeket. A következőkben röviden e négy fő típus legfontosabb jellemzői olvashatók Gavin Bolton nyomán.

Gyakorlatok (A-típus)

Ezek rövid lélegzetű szabályjátékok, melyeknek hazánkban is egyre jelentősebb a szakirodalma. Kaposi László: Játékkönyv, és Gabnai Katalin: Drámajátékok és Drámajátéktár című kiadványai számtalan ilyen jellegű játékot tartalmaznak.

A gyakorlatok általános jellemzői

- Mindig rövidtávú, gyakran törekszik lezártásra.
- A célt mind a tanár, mind a gyerekek ismerik.
- Mindig van egy végpont, ahonnan már új eredményre nem lehet jutni, mivel a résztvevők elérték egy meghatározott célhoz.
- Mindig valamilyen instrukció szerepel benne.
- A tevékenység irányultsága megváltoztathatatlan.
- A szabályok általában egyértelműek.
- A tevékenység általában könnyen megismételhető.
- A külső megjelenési forma világos: a megfigyelő viszonylag könnyen megfejtheti, miről van szó.
- A résztvevők tevékenysége esetenként demonstratív jellegű, a cselekvés nem a tapasztalásra, hanem valamilyen gondolatra, a megoldás keresésére irányul.
- Általában nem kötődik erősebb érzelmekhez.
- A résztvevőktől a cél eléréséig nagyfokú koncentrációt igényel.

Dramatikus játék (B- típus)

Ez a játékforma rendkívül közel áll a pszichológiában gyermeki mintha-játéknak nevezett tevékenységhez. A résztvevők megállapodnak egy szerepben, vagy egy helyszínben és máris indul a játék. Pl.: Ma egy lakatlan szigeten élő hajótörött csapatról fogunk játszani. Legyen ez a szőnyeg a sziget, kezdjük el a játékot!

A dramatikus játék általános jellemzői

- Nincs időbeli korlátozás.
- Nincs határozott célja, nem törekszik lezártásra.
- A korlátok közös megegyezéssel születnek, így megváltoztathatók.
- Alapértékai: folyamatosság, formálhatóság, spontaneitás.
- A szabályok nem minden esetben egyértelműek.
- A tevékenység nem ismételtető meg könnyen.
- A külső forma nem mindig tisztán érthető a külső megfigyelő számára.
- Az akció többnyire intenzív átélés útján jelenik meg.
- A gondolatmenet általában a felszínen, a “mi történjék a következőkben” szintjén mozog.
- Nem igényli az érzelmek és a koncentráció magas szintjét, bár ez gyakran megjelenik benne.
- A játék energiaszintje általában magas.
- Szabadságot ad az egyéni kreativitásnak, amelyet azonban gyakran visszavet a közös megegyezés, a konszenzus alacsony szintje.

Színház (C- típus)

Ebben az esetben a színjátszás hagyományos formájáról van szó. A résztvevők egy ismert, vagy egy előre kitalált történetet játszanak el a nézők előtt. Ide tartozik bizonyos szövegek ún. dramatizálása is.

A színházi forma jellemzői

- A szöveg és az akció világos.
- Az akciók megjelenítése a történet tartalmát szolgálja.
- Megjelenítési (naturalista) vagy demonstrációs (brechti) készséget igényel.
- Nagyfokú jelenlétre és együttműködésre van szükség.
- Az erős és a gyenge pontok reflektorfénybe kerülnek.

- A játék általában “eseményszámba” megy, és ez az adott iskolán belül mind a játszókra, mint a többiekre (nézőkre) nagy hatással van.
- Minden munka a végső produktum, az előadás fontosságát hangsúlyozza, ami a saját teljesítmény iránti belső elvárást fokozza.

Komplex tanítási dráma (D-típus)

Ezt a dramatikus tevékenységformát azért nevezzük komplexnek, mert mindhárom előzőleg leírt drámajáték típust magába foglalja, ötvözi. Mindezt oly módon, hogy megpróbálja felhasználni azok erőnyeit, előnyeit és kiküszöbölni hátrányaikat. A komplex tanítási dráma gyakorlatban való alkalmazására igen felkészült, drámajátékban jártas pedagógusok alkalmasak. E területnek jelentős szakirodalma és kidolgozott módszertana van, melynek ismertetése e kiadvány terjedelmét meghaladja. Azonban mindenképpen említést kell tennem róla, hiszen a drámajátékok legösszetettebb, az oktatásban leghatékonyabban alkalmazható formájáról van szó. Másrészt egyre szaporodnak hazánkban is azok a pedagógusok, szakemberek, akik részt vettek tanfolyamokon, továbbképzéseken és gyakorlatban is alkalmazzák a komplex drámát. A következőkben egy példán keresztül mutatom be, hogyan lehet egy prózai szöveget feldolgozni a komplex tanítási dráma segítségével.

II. Az olvasókönyv prózai szövegeinek dramatikus felhasználási lehetőségei

A paraszt és a drágakő 8. o.

Dramatikus játék (történet által meghatározott): a mese egy-egy momentuma kidolgozható játékban, például:

- a paraszt megtalálja a drágakövet és megmutatja a falusiaknak, vajon mit szólnak hozzá? (Gyerekek a falusi szegények szerepében.)
- A cár katonái, szolgálói tanakodnak, mit tegyenek a paraszttal.
- A cár udvartartásában elterjed a hír a drágakőről és a paraszt kéréséről; pletykák, vélemények a történetekről.

A nagyétkű szakács 9. o.

Komplex tanítási dráma készíthető a szöveg felhasználásával, melynek a következő fókuszai lehetségesek:

- Hogyan állhatunk ellen tiltott vágyainknak?
- Milyen következményei lehetnek a hazugságnak?

A nagyúr és a szegény szabó 12. o.

Komplex tanítási dráma, melynek következő fókuszai lehetségesek:

- Mit jelent gazdagnak, valamint szegénynek lenni?
- Többet ér-e a pénz a cselekvési szabadságnál?
- Melyek azok a dolgok az ember életében, amit pénzzel nem lehet pótolni?

Sült hal illata, pénz csörgése 13. o.

Ezt a szöveget érdemes lenne *dramatizálni* - gyerekek segítségével - improvizációkon keresztül. Színházi előadás készülhet belőle. De a szegény-gazdag témakör is feldolgozható a szöveg alapján komplex tanítási drámán keresztül.

Virág vagy farkas? 16. o.

Komplex drámaóra indításként felhasználható a szöveg, melynek lehetséges fókuszai:

- Miért hazudunk, ha rosszat teszünk? Mitől félünk?
- Érdemes-e hazudni azért, hogy elkerüljük cselekedeteink következményeit?

Elfelejtő mese 18. o.

Gyakorlatokra épülő óra. Cél: emlékezeti képességek fejlesztése változatos memória-fejlesztő szabályjátékok segítségével.

Komplex drámaóra, melynek lehetséges fókuszai:

- Milyen súlyos következményei lehetnek a feledékenységnek?
- Hogyan lehet valakit leszoktatni a feledékenységről?

A titokdoboz 20. o.

Gyakorlatokra épülő óra. Cél: tudjunk meg minél több személyes dolgot másokról és magunkról is. Ön- és csoportismereti szabályjátékokon keresztül.

Dramatikus játék (helyszín által meghatározott): a játék helyszíne egy titkos zug, ahol összegyűlünk, és titkos dolgok esnek meg.

Komplex drámaóra, melynek lehetséges fókuszai:

- Mi az a titok?
- Kinek mondhatom el a titkaimat, kiben bízhatok meg?
- Hogyan lehet megőrizni más titkát, ha azt sokan tudni akarják?

Írjunk mesét! 22. o.

Gyakorlat típusú óra. Cél: beszédművelés, relatív szóbeli szövegalkotás fejlesztése. Történetalkotás különféle szabályjátékokkal.

A fagyaltpalota 24. o.

Dramatikus játék (téma által meghatározott): fantasztikus álmok, vágyak megvalósulása.

A mozgó járda 26. o.

Komplex drámaóra, melynek lehetséges fókuszai:

- Hogyan képzeled el az emberek életét 200 év múlva?
- Milyen lehet egy teljesen gépesített világban élni?

A Kályha és a Tűz 30. o.

Komplex drámaóra, melynek témája lehet:

- Szülő-gyerek kapcsolat; elválás, eltávolodás a szülőtől: a gyerek önállósodása. Lehetséges fókusz:
- Mi az, amiben a szülőtől függetlenül dönthet, és miben nem?

Micó 34. o.

Komplex drámaóra indítható a szöveg alapján, melynek lehetséges fókuszai:

– Ki az, akiért áldozatot érdemes, lehet hozni?

Téma lehet még: önfeláldozás, halál.

Az arckép 44. o.

Dramatikus játék (történet által meghatározott): közösen egy nagy csomagolópapíron a gyerekek megfesthetik a szamár arcképét. Ezután az erdei állatok szerepébe bújva eljátsszák a történetet.

A drámatanár játssza a szamár szerepét.

Komplex drámaóra, melynek fókuszai:

– Hogyan lehet valakit megszerettetni önmagával? A gyerekek az Erdei Állatokat Nevelő és Segítő Intézet munkatársait játsszák.

A buzgó nyúl 48. o.

Dramatikus játék (egy szereplő által meghatározott): mindannyian buzgó nyulakat játszunk – tanári narráció segítségével.

Komplex drámaóra, melynek fókusza:

– Hogyan neveljük meg a Buzgó Nyulat?

– Milyen következményei lehetnek a túlbuzgóságnak?

A városi egér meg a mezei egér 50. o.

Komplex drámaóra a következő fókusszal:

– Melyek a falusi, valamint a városi élet előnyei és hátrányai?

A Kék meg a Sárga 56. o.

Gyakorlat típusú óra. Cél: a színek szimbolikájának és érzelemkifejező szerepének bemutatása. Színek és érzelmek.

A vak és a tej 58. o.

Gyakorlat típusú óra. Cél: a hallási és tapintási érzék fejlesztése és tudatosítása. A hallási és tapintási érzékelés tapasztalatainak szóbeli kifejezése; szókincsbővítés.

Komplex drámaóra, lehetséges fókuszai:

– Hogyan lehet segíteni egy vak embernek?

– Hogyan lehet/kell kezelni a másságot?

A cinege 64. o.

Komplex drámaóra, melynek lehetséges fókuszai:

- Hogyan kell bánni az állatokkal?
- Mennyire felelős az ember az állatok életéért?

Mikulás bácsi csizmája 66. o.

Komplex drámaóra, melynek lehetséges fókuszai:

- Hogyan segíthetünk az elesetteken, szegényeken?
- Milyen lehet a hajléktalanok élete? Tudunk-e segíteni?

Mese a sóról 80. o.

Dramatizálható: a gyerekekkel közös improvizációk során saját szöveg készíthető a meséhez. Kitalálhatók a mesében meg nem írt helyzetek is (előzmények-következmények), és ezek is beépülhetnek a színjátékba. Érdekes figura-tanulmányok is készíthetők: a hiú király, a három királynő különböző figurái stb.

Komplex drámaóra, melynek fókuszai:

- Hogyan tudhatjuk meg valakiről, hogy szeret bennünket?
- Hogyan fejezhetjük ki szeretetünket a szüleink iránt?

Kidolgozhatóak a mese előzményei: a király viszonya lányaival.

A tulipánná változott királyfi 82. o.

Dramatikus játék (téma által meghatározott): csodás átváltozásokról, varázslatokról. Helyszín által meghatározott: varázslatos sziget, melynek titokzatos növényzetéhez ha hozzáérünk, átváltozunk: állatokká, tárgyakká stb. Átok ül a szigeten, fel kell szabadítanunk alóla.

A szőlő szőlő, mosolygó alma meg a csengő barack 84. o.

Komplex drámaóra, melynek témái lehetnek:

- Miért kérte a legkisebb lány a szőlő szőlőt, mosolygó almát? (Miért nem kért ő is drága holmikat, mint nővérei?)
- Mit érhetnek, mik lehetnek ezek a csodálatos gyümölcsök?
- Miért ígérte el a király legkisebb lányát?
- Be kell-e mindig tartanunk ígéreteinket? Mit tehetünk, ha megbántuk egy ígéretünk?
- Vajon mit gondolt a két idősebb királynő, amikor húguk elment a disznóval, és amikor visszajött hintón?

Dramatizálás: a mese kiválóan alkalmas színjáték készítésére is. Kidolgozható a három királynő figurája, kitalálhatók és eljátszhatók az előzmények és következmények is.

Időjósok erdön-mezőn 88. o.

Komplex drámaóra a mese kontextusának (szereplők, helyszín) felhasználásával: Mackóék, Gyík György, Hörcsög Hugó családjai az erdőben. Az erdőt valami veszély fenyegeti, pl.: ki akarják vágni a fákat, megbetegednek a fák stb. Meg kell menteni az erdőt! Tanítási terület: környezetvédelem. Az olvasmány dramatizálható a drámaóra előtt; az erdőbeli idilli állapotot jeleníti meg, amikor még nincs veszély.

Néma tulipán 92. o.

Dramatikus játék (helyszín által meghatározott): a kert. Kitalálhatják a gyerekek – akár a Mi lenne, ha... gyakorlat segítségével, hogy milyen növények lennének ők ebben a kertben (nemcsak virágok). Kitalálhatják a legfőbb tulajdonságaikat. Ezután harcba szállhatnak a kertésszel a virágok védelmében.

Macóka és a banánhéj 96. o.

Komplex drámaóra, melynek fókuszai:

– Miért kell vigyáznunk közvetlen környezetünkre? Miért vigyázzak én, ha mások úgysem teszik? Megéri ez?

Az óra központi figurája Macóka, aki egyáltalán nem érti, miért nem lehet dobálni a szemetet és firkálni a házfalakra.

Macóka hús forintja 98. o.

Komplex drámaóra, melynek fókuszai:

– Kinek érdemes, szabad kölcsönadni?

Drámaóra téma: cserbenhagyás.

A macska mint szakács 110. o.

Komplex drámaóra, melynek lehetséges fókuszai:

– Milyen következményei vannak a hazugságnak, csalásnak?

– Mit tehetünk a mohóság ellen?

A ravasz egér 112. o.

Komplex drámaóra, melynek témája a ravaszság. Fókuszai:

– Milyen előnyei és hátrányai lehetnek a ravaszágnak?

A molnár, a fia meg a számár 116. o.

Dramatizálható: színjáték készíthető belőle.

Komplex drámaóra, melynek lehetséges fókuszai:

- Mikor kell másokra hallgatni és mikor magamra?
- Hova vezet, ha elfogadom mindenkinek a véleményét?

Az ember a legerősebb 120. o.

Komplex drámaóra, melynek témája az ember és az állatok közti kapcsolat. Mi az, amit az állatok jobban tudnak, mint az ember? Az ember állatok iránti felelőssége.

Egy különös idegen 126. o.

Dramatikus játék (történet által meghatározott): a városban letelepedik a különös idegen. A város lakói vagyunk, megpróbálunk minél többet megtudni róla, megkönyékezzük.

Komplex drámaóra, melynek fókusza:

- Hogyan tud egy idegen beilleszkedni egy új környezetbe? Milyen nehézségek, problémák merülnek fel?

Ferdinánd, a gyalogbéka 128. o.

Komplex drámaóra, melynek témája: a cirkuszi élet, a vándorélet nehézségei.

A szeszélyes házimanók 133. o.

Dramatikus játék (szerepkör által meghatározott): szeszélyes házimanók vagyunk, ahol tudunk, borsot törünk a háziak orra alá.

Komplex drámaóra, melynek lehetséges fókuszai:

- Elképzelhető-e olyan helyzet, amikor a lopás nem bűn?
- Milyen ember az, aki szeszélyes? Milyen következménye lehet?

Hajnal 138. o.

Dramatizálható: színjátékhoz jó alapanyag lehet.

Komplex drámaóra, melynek fókusza:

- Milyen súlyos következményei lehetnek a kíváncsiságnak?

A királykisasszony cipője 142. o.

Dramatizálható: nagyon sok érdekes szereplő és helyzet van a mesében, ami improvizációk által részletesebben is kibontható.

Komplex drámaóra, melynek lehetséges fókuszai:

- Mitől válik valaki kevélyé? Mi lehet a következménye a kevélységnek? Hogyan lehet valakit lenevelni erről?

A gulyás leánya 146. o.

Komplex drámaóra, melynek témája:

– Milyen a jó uralkodó, főnök?

A nagyravágyó tû 154. o.

Komplex drámaóra, melynek lehetséges fókuszai:

– Milyen problémák adódhatnak, ha az ember nagyravágyó?

– Miért nagyravágyó valaki, milyen oka lehet rá?

A teáskanna 157. o.

Dramatikus játék (téma által meghatározott): a teáskanna kapcsolatai a többi “edénnyel”.

Komplex drámaóra, melynek fókusza:

– Miért érdemes másokért áldozatot hozni?

Mi szükséges ahhoz, hogy áldozatot tudjak hozni másokért?

III. KOMPLEX TANÍTÁSI DRÁMA

A NAGYÚR ÉS A SZEGÉNY SZABÓ CÍMŰ MESE FELDOLGOZÁSA

Az értelmezés megkönnyítése érdekében a drámaóra leírásánál a következőképpen jártam el: először rendre az óra tervezésének és menetének apró lépései olvashatók, s alattuk mindig dőlt betűvel szedve a módszertani, szakmai értelmezések, indoklások.

A komplex tanítási dráma célja mindig az, hogy a játékban résztvevők valamilyen – a drámajáték által közvetített – tanítási tartalmat mélyebben megértsenek. Vagyis a dráma a mélyebb megértés szolgálatában áll. A következőkben bemutatásra kerülő drámajáték esetében a tanítási terület ad tájékoztatást arról, hogy a drámatanár szándékai szerint milyen területen kívánja elérni a gyerekeknél a mélyebb megértést.

A tervezés első lépései

1. Téma: A nagyúr és a szegény szabó című mese feldolgozása.

A drámatanár itt nevezi meg tömören azt a témát – legtöbbször röviden a történetet –, amelyről az óra szól.

2. Fókusz: megvásárolható-e pénzen az ember jókedve? Többet ér-e a pénz a cselekvési szabadságonál?

A fókusz mindig kérdés formájában kell megfogalmazni. Ez a kérdés arról tájékoztat, hogy az adott óra a téma mely szeletével kíván részletesen foglalkozni. Egy-egy téma számos fókuszot rejt magában, a Nagyúr és a szegény szabó című mesének is többféle aspektusa vizsgálható. A drámatanárnak azonban döntenie kell, mert enélkül könnyen abba a hibába eshet, hogy nagyon izgalmas játékos tevékenységeket tervez, ám azok nem idéznek elő semmiféle változást a megértésben.

A döntést a következők befolyásolják:

- Miről akarok tanítani a gyerekeknek? Miben szeretnék változást elérni az adott gyerekcsoportnál?
- Milyen életkorú gyerekeknek tervezem az órát?
- A téma mely szelete lehet vonzó az adott gyerekcsoport számára?
- Milyen ismeretekkel rendelkeznek a gyerekek?

Miután a drámatanár kiválasztotta a drámajáték fókuszát, azt az óra tervezése során mindig szem előtt kell tartania. Vagyis olyan játékelemeket kell beépítenie a játékba, melyek során a gyerekek ezzel a fókuszkérdéssel szembesülnek, erre a kérdésre próbálnak meg választ adni.

3. Tanítási terület: a mai pénzközpontú világban más emberi értékekre irányítani a figyelmet. Ezen a ponton határozza meg a drámatanár azt a konkrét pedagógiai célt, melynek érdekében az óra létrejött.

4. Keret: egy középkori kisváros lakói vagyunk, a gyerekek egy szegény szabó családtagjainak szerepébe lépnek. A drámatanár a szegény szabót, majd a gazdag nagyurat alakítja.

A keret a drámajáték helyszínét, idejét adja meg, illetve azokat a fontos szerepeket, amelyeket a tanár és a gyerekek az óra során magukra öltenek. Ezek azért lényeges alkotóelemei a játéknak, mert nagyon sok mindent meghatároznak a játék tervezése folyamán, például:

- Milyen nézőpontból vizsgáljuk az adott történetet, a gazdagok vagy a szegények szemszögéből? Más-más szerepből más-más tapasztalatokra tehetünk szert.
- Mennyire ismerős a résztvevőknek az adott szerep? A gyerekek a játékban a szabó gyerekeit vagy felnőtteket játsszanak el?
- A helyszín és az idő (az adott kor) mennyire ismerős a játszóknak?

Az óra menete

I. Kontextusépítés

Ahhoz, hogy a játszóknak valóban bele tudják magukat élni a szereplők helyzetébe, meg kell ismerniük a körülményeiket és a viszonyaikat. A kontextusépítésben előkerülő játékok azt szolgálják, hogy a gyerekek minél több tapasztalatra tegyenek szert a saját szerepükkel kapcsolatban. Másrészt ebben a részben készíti elő a drámatanár a drámai helyzetet, vagyis olyan körülményeket teremt az adott szereplők életében, melyben a drámai pillanat a lehető legváratlanabban és legélesebben jelenhet meg.

1. Tanári narráció, beszélgetés

A tanár a következőket mondja el:

“A mai játék helyszíne egy kisváros lesz. A történet szereplői sok száz évvel ezelőtt, a középkorban éltek valahol egy távoli országban. Tudjátok-e, hallottatok-e arról, hogy miben volt más az akkori emberek élete?”

- Volt-e akkor televízió?
- Hogyan utaztak az emberek? Volt-e autó? stb.

Ezen a ponton a drámatanár megpróbál minél több információt megtudni a gyerekektől, beszélgetés során próbálnak meg valamiféle közös tudást összegyűjteni arról, hogyan éltek néhány száz

évvel ezelőtt az emberek. Ennek a beszélgetésnek nem célja, hogy pontos történelmi ismeretekkel rendelkezünk a korról, pusztán a legalapvetőbb életkörülmények tisztázása fontos. Ha a gyerekeknek nagyon kevés ismerete lenne a korról, a drámatanár mesélhet az akkori emberek életéről. Képek is segítségükre lehetnek az információk összegyűjtéséhez: piactér, szekerek, gazdag úri hintó, szegény ember háza, stb.

2. Nagycsoportos improvizáció

A résztvevők egy vásári játékot játszanak. Árusok, vevők, gazdag és szegény emberek szerepébe léphetnek. Ezen a ponton a gyerekek már játékban szerezhettek tapasztalatokat a korról. Az improvizáció elindítása előtt közösen meg kell beszélniük néhány fontos dolgot:

- Ki kit szeretne játszani a jelenetben? (árus, vevő, öreg, fiatal, gazdag, szegény, stb.) Milyen hangulata lehet egy vásárnak?
- Mit árultak, mivel fizettek az emberek?

3. Tanári narráció

“A vásárban azt pletykálták az emberek, hogy a város egyik házában rendkívül érdekes dolog történt! Ebben a házban lakik egy szegény szabó a családjával. Jaj! Annyi gyereke van, mint a rosta lika, alig tudja betömni a sok éhes száját. De mégis nagyon boldog, jókedvű ember! Hogy lehet ez? Ismerkedjtek meg vele!” A drámatanár beemeli a játék központi szereplőjét a drámaórába. Megpróbálja minél szimpatikusabban és érdekesebben leírni a figurát. Ezzel az a célja, hogy a gyerekek érdeklődését felkeltse.

4. Forró szék

A drámatanár a szegény szabó szerepébe lép (fejére egy kalapot tesz, ez lesz a szabó “jelmeze”). A gyerekek bármit kérdezhetnek tőle, amit szeretnének megtudni róla és a családjáról. A szabó mindenre válaszol, de azt nem árulja el, mi volt az a titokzatos dolog, ami vele és a családjával történt. Bárhogy is faggatják, csak titokzatosan somolyog. (A drámatanárnak itt az a célja, hogy minél inkább fokozza a gyerekek érdeklődését a különös eseménnyel kapcsolatban. Ahhoz, hogy a gyerekeket valóban lekösse és izgalomba hozza a téma, izgalmas figurát kell alakítania. Nem baj, ha a gyerekek találgatnak, sőt nagyon is jó, ha megindul a fantázia-játék, ez azt jelzi, hogy a résztvevőket érdekli, izgatja a téma. (Az is fontos, hogy a gyerekek minél többet megtanuljanak a szabó családjáról.)

A drámatanár felajánlja a gyerekeknek, hogy lépjenek ők a szegény szabó családjának a szerepébe, így majd megtudhatják, mi is történt velük. A gyerekek eldöntik, hogy kit akarnak játszani a szabó családjából: a szabót, a feleséget vagy a gyerekeket.

5. Kiscsoportos improvizáció: szegénység

A játékosok közösen összegyűjtenek néhány olyan helyzetet, amikor a szabóéknak nagyon fontos lett volna a pénz, de nem volt. A drámatanár előre is készülhet ilyen helyzetekkel. Pl.:

- A szabó egyik gyereke nagyon beteg, az orvosság nagyon drága.
- Karácsony van és nincs pénz ajándékokra.
- A szomszéd gyerekek szép új ruhában feszítenek, a szabóék gyerekei pedig rongyosak.

Ezután a gyerekek kisebb csoportokat alkotnak, és rövid jelenetekben eljátszák ezeket a nehéz helyzeteket. Ha elkészültek, bemutatják a többieknek.

Ezen a ponton a gyerekek újra szerepben dolgoznak, így tesznek szert újabb tapasztalatokra. A játéknak az a célja, hogy a gyerekek minél közelebb kerüljenek a szegénység témához. Megpróbálják minél jobban átélni, átérezni a pénztelenség nehézségeit. Ez nagyon fontos lesz a következőkben.

6. Tanári narráció

A tanár elmondja, hogy az utóbbi időben elég sok munkája volt a szabónak, így egy kis pénz állt a házhoz. A szabó születésnapján ezért nagy murit csaptak. Énekeltek, táncoltak. A gyerekekkel közösen kiválasztanak egy dalt, amelyet mindenki ismer és szeret, és eléneklik a szabó születésnapjára.

Egy közös játék, amikor a család nagyon jól érzi magát. Ez egyrészt feloldása az előző szomorúbb játéknak, másrészt a család közös élményként jelenik meg, erősítheti a családi összetartozás érzését.

7. Rajzok

Mindenki lerajzolja, hogy ő mit adott a szabónak születésnapi ajándékképpen.

Ez a játékelem a különböző szereplők viszonyát árnyalja a szabóval, és szintén erősíti a családi kapcsolatokat. E viszony fontos lesz majd a későbbiek során.

II. A drámai döntéshelyzet és következményei

1. Nagycsoportos improvizáció

A szabó és családja éppen vacsorázott egyik este, amikor az emeleten lakó gazdag ember bekopogtatott hozzájuk. A gazdag embert a drámatanár játssza, a szabóékat a gyerekek. A gazdag ember ajánlata: ad egy zsák aranyat a szabónak és családjának, ha nem énekelget többet a szabó munka közben. Sőt még egy zsák aranyat, ha a gyerekek nem ricsajoznak annyit, mivel ő nem tud aludni és pihenni ebben a nagy zajban. Azt mondja, holnap reggel elég lesz választ adniuk, de ő biztos benne, hogy jól fognak dönteni.

A drámatanárnak kell játszania a gazdag urat, mivel az negatív figura. Az ajánlatnak nagyon csábítónak kell lennie!

2. Nagycsoportos improvicáció

Tanári narráció: miután a gazdag ember elment, a család még sokáig tanakodott. Mit tegyünk? Elfogadjuk az ajánlatot? Ne fogadjuk el? Mit nyerünk vele? Mit veszíthetünk? Játsszuk el ezt a beszélgetést!

A gyerekek ezen a ponton kifejtik véleményüket. Elmondhatják szerintük mit kellene tenni. A drámatanár is játszik, egyfolytában kérdegeti a gyerekeket, miért gondolják így vagy úgy? Ha a vélemények nagyon eltérőek, akkor érdemes provokálni is a vitát. A játéknak akkor van vége, ha döntés születik. Ettől a ponttól kezdve a drámaóra tervezésekor szem előtt kell tartanunk azt, hogy a gyerekek előtt két út is van. Következésképp úgy kell tervezni az óra további részét, hogy mindkét lehetőségre felkészül a tanár.

3. Ha a család elfogadja az ajánlatot

Ebben az esetben a játék folytatásában olyan helyzeteket játszunk el, amikor a gyerekeknek nagyon nehezükre esik csendben maradni. Esetleg beépíthető ide egy olyan gyakorlat, amikor kipróbáljuk, milyen lehet halálos csendben vacsorázni, játszani.

Ezzel a játékkal az a drámatanár célja, hogy a gyerekek minél inkább átérezzék döntésük következményeit, és felmerüljön bennük a kétely: vajon jól döntöttek-e?

Ha a gyerekek továbbra sem kételkednek döntésük helyességében, a következő narrációt hallhatják: "A szabó egész nap csak a pénzt őrizte és nem dolgozott. Mivel nem énekelhetett, egész nap búskomor volt. Végül már annyira emésztette a szomorúság, hogy ágnak esett."

A drámatanár felveszi a szabó szerepét, a gyerekek a többi családtagot játsszák. A drámatanár megpróbálja minél elesettebb figuraként ábrázolni a szabót.

Ennek a játéknak az a célja, hogy a drámatanár a szabó figuráján keresztül sugallja a gyerekeknek: adják vissza a pénzt.

Ha visszaviszik a pénzt

A drámatanár szerepet vált: a gazdag ember szerepét veszi fel, és megpróbálja meggyőzni a gyerekeket arról, hogy a pénz mindennél többet ér, és életük legnagyobb lehetőségét puskázzák el, ha visszaadják. Azért van szükség egy újabb kísértésre, hogy a drámatanárnak visszajelzése legyen arról, vajon a gyerekekben mennyire stabil az a döntés, hogy az édesapjuk jókedve, egészsége fontosabb. Itt lehetőségük van a gyerekeknek arra, hogy a drámaórában összegyűlt tapasztalataikat összefoglalják.

4. Ha a család nem fogadja el az ajánlatot

Ebben az esetben felidézhetik a játék elején készült jeleneteket a szegénységről úgy, hogy gondolataik közt szerepel a csábító ajánlat. Megbeszélhetik, mi mindent lehetett volna venni sok-sok aranyért.

5. Lezáró beszélgetés

Kinek mi az a dolog az életében, amit semmi pénzért nem adna fel, nem adna el?

Ennek a lezáró beszélgetésnek az lehet a célja, hogy a gyerekek a saját életükben is megkeressék és felismerjék azokat a dolgokat, amit a drámajátékban a szabóéknál az éneklés, a szabad cselekvés jelent. Egy következő drámaórán kívánatos lehet ezeket a dolgokat is átfordítani játékos formába.

6. A mese elolvasása

Ezután következik az olvasókönyv szövegének tanulmányozása.

Itt megtudhatják a gyerekek, hogyan döntött a mesében a szabó.